

YTTRANDE

2019-10-02

Ärendenr:

NV-05894-16

Mark- och miljödomstolen vid
Umeå Tingsrätt
mmd.umea@dom.se

Yttrande i mål M 1012–09, angående tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid Rönnskärsverken i Skellefteå kommun, nu fråga om prøvotidsredovisning avseende utredningsvillkor U11

Mark- och miljödomstolen har förelagt Naturvårdsverket att i enlighet med aktbil. 545, yttra sig över prøvotidsredovisningarna U8, U11 och U12. Verket avser att yttra sig enbart gällande prøvotidsredovisningen U11. Med anledning av domstolens föreläggande anför Naturvårdsverket följande.

1. Inledning

Av bolagets tämligen omfattande prøvotidsredovisning går att utläsa att föroreningssituationen på land och i vatten i närheten av Rönnskärsverken är mycket allvarlig. Kadmiumhalter i grundvattnet i område D5 ligger över 200 000 µ/l jämfört med 5 µ/l som är gräns till mycket hög halt i SGU:s bedömningsgrunder. Arsenikhalterna i jorden i vissa delar på verksamhetsområdet är så höga att det är akuttoxiskt för människor vid exponering. Åtgärdsförslagen som bolaget har presenterat utgår ifrån de övergripande miljö- och nyttjandemålen som är vaga och återspeglar en låg ambitionsnivå när det gäller efterbehandlingen av verksamhetsområdet och kringliggande vatten och sediment. Detta innebär i sin tur att åtgärdsförslagen varken kan anses vara tillräckliga i sin omfattning eller tillräckliga i relation till miljömålet ”Giftfri miljö” och miljö kvalitetsnormer för aktuell recipient.

Trots den omfattande utredningen önskar Naturvårdsverket klargörande avseende vissa frågor som listas i anslutning till yttrandets sammanfattning.

2. Inställning och yrkanden

- 2.1. Naturvårdsverket tillstyrker bolagets förslag till villkor 30 (slutlig återställningsplan) och att prövotiden för del av U11 avseende detta kan avslutas.
- 2.2. Naturvårdsverket tillstyrker bolagets förslag om att prövotidsförfarandet såvitt avser partiell återställning förlängs under förutsättning att utredningsvillkor U18 får följande lydelse.

U18

Boliden ska utreda de kraftigt förhöjda metallhalterna i sediment i Skelleftebukten och särskilt omedelbart söder om Rönnskärshalvön vid provpunkt 17GA26 samt i västra delen av Kallholmsfjärden med avseende på behovet av efterbehandling av området och, i förekommande fall, lämplig efterbehandlingsåtgärd. Utredningarna ska bedrivas i samråd med tillsynsmyndigheten. Resultatet av utredningarna jämte förslag till slutliga villkor eller andra åtgärder ska redovisas till domstolen senast tre år från lagakraftvunnet avgörande.

- 2.3. Naturvårdsverket godtar bolagets förslag om att den provisoriska föreskriften P9 under den fortsatta prövotiden ska gälla under förutsättning att P9 kompletteras enligt nedanstående förslag.

P9

Pågående skyddspumpning av metallhaltigt grundvatten vid Lagerplats 27 samt vid delområden D1, D2, D4 och D7 ska fortgå till dess annat bestäms. Såvida inte tillsynsmyndigheten medger annat ska uppumpat grundvatten ledas till det centrala reningsverket (RVI).

- 2.4. Naturvårdsverket yrkar att domstolen fastställer att den partiella återställningsplanen även ska omfatta skyddsåtgärder i form av
  - a. lakvattenuppsamling från deponi 16,
  - b. omedelbara täckningsåtgärder vid samtliga utfyllnadsområden som inte är bebyggda,
  - c. avveckling av ledningar som inte längre används,
  - d. tätskikt och liknande skyddsåtgärder runt hela Rönnskärshalvön, som ett komplement till befintligt erosionsskydd, i syfte att förhindra spridning av lösta och partikulära föroreningar,
  - e. pumpning och rening av vatten som ansamlas inom samtliga utfyllnadsområden och
  - f. att bolaget i takt med verksamhetens avveckling eller utveckling vart tionde år bedömer vilka efterbehandlingsåtgärder som är möjliga att genomföra både på samtliga utfyllnadsområden och Rönnskärsvverkets verksamhetsområde.Detaljutförningen av åtgärderna a - f ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

3. Utveckling av Naturvårdsverkets talan för verkets ställningstagande

3.1. Föroreningssituation i mark- och grundvatten

Bolagets utredning i enlighet med utredningsvillkoret U11 om föroreningssituationen, riskerna för människors hälsa och miljön etc. i samtliga medier är omfattande. För att bättre kunna relatera materialet till verkets ställningstaganden inleder Naturvårdsverket utvecklingen av sin talan med en sammanfattning av vissa delar av provotidsredovisningen.

Jord

På Rönnskärshalvön har 26 provgröpar grävts och 30 jordprover analyserats med avseende på grundämnen och därav är 10 jordprover analyserade med avseende på organiska föreningar som PCB och dioxin. Dioxin analyserades endast i två punkter. I samtliga provpunkter uppmättes höga halter av metaller (aktbilaga 540, Bilaga B, s. 3,5 och 6). Arsenikhalterna i jorden är så höga att det är akuttoxiskt för människor vid exponering, vilket kan innebära en fara för de som vistas på området.

Elva av jordproverna analyserades med avseende på massornas potentiella syrabildande förmåga och åtta av proverna visade sig vara potentiellt syrabildande, dvs det finns en ökad risk för utlakning av metaller genom att pH sänks. (aktbilaga 540, Bilaga B, s.26 Tabell 6).

Området för anrikningssanden har provtagits särskilt och har utöver Golders provtagning, provtagits av bolaget. Provtagning har av bolaget skett med spadborr ner till max 6 m i 17 provpunkter. Sammanlagt samlades 71 prover in som skickades som ett samlingsprov för analys av totalhalt och lakning genom skaktest. Mycket höga metallhalter påträffades, särskilt avseende arsenik. Analyser på anrikningssanden visade att den är potentiellt syrabildande vilket innebär risk för ökad utlakning av metaller och tillgängliggörande för upptag i organismer (se aktbilaga 540, Bilaga B, s. 10 och 46).

Grundvatten

Provtagning av grundvatten utfördes i 10 av de befintliga grundvattenrören och 20 nya grundvattenrör. Både filtrerade och ofiltrerade prover samlades in. Filtreringen utfördes i fält genom 0,45 µm filter. De ofiltrerade proverna analyserades med avseende på organiska föreningar i form av bromerade flamskyddsmedel, klorerade pesticider, PCB, PAH 16, alifater och aromater. Dioxin ingick inte i analyserna (aktbilaga 540, s.6–7 Bilaga B).

Sammanfattningsvis visar undersökningarna att grundvattnet är påverkat av verksamheten vid Boliden Rönnskär och att metallhalterna ganska frekvent överstiger relevanta jämförvärden (aktbilaga 539, s. 11-12). Undersökningarna visar att sedimenten kring Rönnskärshalvön innehåller kraftigt förhöjda halter av metaller som arsenik, kadmium, koppar, bly, zink och kvicksilver (aktbilaga 539, s. 13).

Föroreningshalterna i grundvattnet är relativt höga inom hela Rönnskär, vilket tyder på att det sker en spridning från förorenad jord och fyllnadsmassor till grundvattnet (aktbilaga 539 s. 15 och 540 s. 22-24). I delavrinningsområde D1

(se figur 10 aktbilaga 540, s. 26) ligger halten arsenik i grundvatten som medel på 1200 µg/l och 90-percentilen på 2 800 µg/l vilket ska jämföras med SGU:s bedömningsgrunder som säger att mycket hög halt är över 10 µg/l. Kadmium, mangan, nickel, bly och zink ligger alla över klass 5 (mycket hög halt). Se även delavrinningsområde D7 som ligger på den nordöstra sidan av halvön.

Bolaget har uppmätt kadmiumhalter i grundvattnet i område D5 (område på norra sidan av Rönnskärshalvön) som ligger över 200 000 µg/l vilket kan jämföras med SGU:s bedömningsgrunder för grundvatten som säger att allt över 5 µg/l klassas som mycket hög halt. Järn, arsenik, kadmium, nickel och zink har alla medelhalter som ligger mer än 100 gånger över klass 5 i minst en provpunkt inom området.

Den huvudsakliga spridningen till recipienten sker via grundvatten. Beräkningar visar att drygt 6 ton zink, knappt 200 kg kadmium samt ett hundratal kg av vardera arsenik och koppar sprids årligen från Rönnskärshalvön via grundvattnet till recipienten (aktbilaga 539, s. 15 och aktbilaga 540 s. 49-50). Skakförsök har genomförts som visar på den initiala spridningen från massorna vid kontakt med vatten. Vidare anför bolaget att dessa försök visar att halterna av arsenik, kadmium, koppar, antimon och zink i lakvattnet överstiger mottagningskriterierna för deponering på deponi för farligt avfall i 1-3 av 12 prover och mottagningskriterierna för deponering på deponi för icke-farligt avfall i ytterligare 1-3 prover.

Sammantaget har massorna bedömts laka föroreningar till grundvattnet. Hur stor lakningen är varierar sannolikt inom korta avstånd pga. massornas heterogenitet. Det finns inget område på Rönnskär där fyllnadsmassorna inte bedöms laka till grundvattnet. Med tanke på att källtermen, i detta fall i princip hela Rönnskärshalvön, består av enorma volymer förorenade massor och jord kan det förutsättas att spridning av föroreningar kommer att ske från området under överskådlig tid.

Sediment

Sedimentet runt Rönnskär undersöktes i 32 provpunkter och analyserades med avseende på metaller och organiska ämnen. Provpunkter avseende organiska ämnen är dock mindre i antal trots mycket höga halter i vissa punkter. Höga halter metaller uppmättes och även organiska föroreningar påträffades i höga halter av PAH och bromerade flamskyddsmedel. Även dioxin påträffades i förhöjda halter. Arsenik, kadmium, koppar, bly, kvicksilver och zink översteg norska gränsvärdet klass IV (dålig status). Även andra ämnen som svavel översteg tio gånger den lokala bakgrundshalten. Organiska ämnen överskred de norska gränsvärdet klass III (MAQ-EQS) däribland dioxin i två av fyra prover (aktbilaga 540, Bilaga C, s. 38).

Ytvatten

Ytvatten har provtagits i 13 punkter. Arsenik, kadmium, koppar, zink översteg MAC-MKN för kemisk kvalitet och särskilt förorenande ämnen och kanadensiska riktvärden för skydd av akvatiskt liv. Avseende arsenik, kadmium, nickel och zink visar undersökningarna att andelen lösta föroreningar är mycket hög, vilket innebär att de är mer lättillgängliga för upptag i växter och djur.

Eftersom uppmätta halter i såväl bolagets egenkontroll som de undersökningar som gjorts under provotiden har överskridit miljö kvalitetsnormer och jämförvärden för ytvatten, kan det inte uteslutas att andra, känsligare ytvattenlevande organismer [fiskhälsundersökningar har gjorts av abborrar] är negativt påverkade (aktbilaga 539, s. 17). Undersökningar visar att uppmätta halter är kraftigt förhöjda med avseende på flera metaller.

Naturvårdsverket anser att det av bolagets provotidsredovisning går att utläsa att föroreningsituationen på land och i vatten i närheten av Rönnskärsverken är mycket allvarlig. Föroreningshalterna i grundvattnet är höga inom hela Rönnskärshalvön. Det finns både historiska föroreningar och relativt nyligen upptäckta. Som bolaget också har beskrivit finns det två områden, den ena är vid Lagerplats 27 och det andra är omedelbart söder om halvön vid provpunkt 17GA26, där föroreningsituationen är särskilt allvarligt. Läckage av bland annat kadmium har skett från Lagerplats 27, vilket upptäcktes under 2010-talet då pumpning och rening startade, dock är utsläppet av kadmium fortfarande stort. Det kraftigt förorenade området vid provpunkt 17GA26 med kraftigt förhöjda halter av metaller och vissa organiska ämnen har inte heller varit känt länge. Naturvårdsverket anser att föroreningar i bland annat dessa två områden påverkar vattenområdet eller grundvattnet samt har en sådan betydande negativ effekt på kvaliteten på vattenmiljön att de bör betraktas som allvarlig miljöskada enligt 10 kap. 1 § 2 miljöbalken.

3.2. De övergripande miljö- och nyttjandemålen

Bolaget anger i sin provotidsredovisning och i den partiella återställningsplanen att de tillsammans med länsstyrelsen vid ett möte den 24 maj 2017 beslutat om följande övergripande miljö- och nyttjandemål.

Vid fortsatt drift:

- Området ska kunna användas för processindustri utan betydande risk som en följd av markföroreningar eller föroreningar i grundvattenzonen för arbetande eller tillfälliga besökare
- Diffus belastning p.g.a. vattenutströmning som påverkats av markföroreningar ska inte till närmast angränsande vattenområde vara en betydande bidragande källa som medför risk för akvatiskt liv. I arbetet med riskbedömningen kommer tillståndsgivna punktutsläpp till vatten från anläggningen att beaktas
- Föroreningar i sediment som härrör från verksamhet vid Rönnskärsverket ska inte vara en betydande bidragande källa som medför risk för akvatiskt liv och sedimentlevande organismer

Efter avveckling:

- Området ska kunna användas för industriell verksamhet utan betydande risk som en följd av markföroreningar för arbetande eller tillfälliga besökare

- Spridning av föroreningar ska inte till närmast angränsande vattenområdet vara en betydande bidragande källa som medför risk för akvatiskt liv
- Föroreningar i sedimentet som härrör från verksamheten vid Rönnskärsverken ska inte vara en betydande bidragande källa som medför risk för akvatiskt liv och sedimentlevande organismer

Naturvårdsverket anser att de övergripande miljö- och nyttjandemålen är vagt formulerade. Formuleringarna med ordet *betydande* innebär, enligt Naturvårdsverkets tolkning, att en alltför stor påverkan kan accepteras från Rönnskärsverkens verksamhet inklusive från den diffusa spridningen från avfallsmassor och utsläppspunkter etc. Eftersom åtgärdsplanerna är upprättade också med utgångspunkt i ovanstående miljö- och nyttjandemål innebär detta i sin tur en låg ambitionsnivå avseende vilka efterbehandlingsåtgärder som kommer att vidtas i den partiella och slutliga återställningsplanen för att målen ovan ska anses vara uppfyllda. Bedömningen av vad som anses vara en lägre grad än *betydande* kan svårigen mätas eller redovisas, vilket innebär att åtgärderna som föreslås kan bli otillräckliga. Naturvårdsverket önskar vidare bolagets syn om hur om de övergripande miljö- och nyttjandemålen relaterar till miljömålen "Giftfri miljö".

3.3. Den partiella återställningsplanen

Den reviderade partiella återställningsplanen ska i enlighet med det av domstolen förelagda utredningsvillkoret innehålla förslag på de efterbehandlingsåtgärder som kan utföras under pågående drift för att minska miljöbelastningen från området.

Den partiella återställningsplanen i bilaga 3 till provotidsredovisning (aktbilaga 540) innehåller som förslag i princip endast avveckling av lagringsplatserna som uppges ska ha avvecklats senast 2029. Ytorna för lagerplatserna ska därefter efterbehandlas inom tre år efter avveckling. Följande lagerplatser uppges ingå i den partiella återställningen: Östra dammen, Lagerplats 5A, Lagerplats 5B, Magasin 11, Magasin 14, Lagerplats 21–24, Lagerplats 25, Lagerplats 26V, Lagerplats 26Ö, Lagerplats 27 (27 lagerceller), Lagerplats 28 (28 lagerlimpor) samt Lagerplats 29.

Utöver avveckling och efterbehandling av lagerplatserna och de kontroller och rutiner som normalt sett ska finnas i en miljöfarlig verksamhet, dess verksamhetsområde och de anställdas arbetsmiljö innehåller den partiella återställningsplanen inga förslag på åtgärder.

3.3.1. Lagerplats 27

I den partiella återställningsplanen anges att efterbehandlingen avses utföras genom schaktning och kvittblivning av förorenade massor i den omfattning som krävs, eller med annan teknik som når samma mål. Efter efterbehandlingen av Lagerplats 27 anges att fortsatt pumpning och rening kommer att ske under en övergångsperiod, ända fram till år 2042. Om denna metod avses så behöver det säkerställas att det finns ekonomisk täckning för pumpning och rening, underhåll och personal i det fall bolaget inte längre är aktivt på platsen eller om det saknar

betalningsförmåga. Målet för avslutad pumpning är satt till ett målår. Naturvårdsverket anser att målsättningen istället ska vara att pumpning fortsätter tills läckaget av föroreningar till recipient når en sådan nivå att negativa konsekvenser inte uppstår i vatten och sediment.

Naturvårdsverket ser dock inte att bolaget har visat att pumpningen av Lagerplats 27 innebär att spridningen av föroreningar från området är acceptabel eller att uppsamlingsområdet för pumpningen är av en sådan stor omfattning. Halterna av föroreningar ut till recipient är fortsatt för stora trots pumpning och rening. Det finns inget område på Rönnskär där fyllnadsmassorna inte bedöms laka till grundvattnet. Av bolagets utredning framgår att flera andra delområden tillför föroreningar i betydande omfattning till recipienten (se aktbilaga 540, s. 51 figur 23-24). Ett omhändertagande av grundvattnet från de delområden där läckaget från fyllnadsmassorna är mest omfattande skulle därför bidra till en betydande minskning av utläckande föroreningar. Naturvårdsverket anser därför att det är motiverat och rimligt att utöka pumpningsåtgärden så att den även omfattar delområde 1, 2, 4 och 7.

3.3.2. *Lakvatten från Deponi 16 och dagvatten*

Beträffande Deponi 16 är det oklart om och i så fall vilka skyddsåtgärder som finns i den äldre delen av deponin. Det framgår i den hydrogeologiska utredningen att det inte finns någon lakvattenuppsamling från deponin utan att vid utbyggnad av Deponi 16 under 2015 angavs att upp till 50 mm/år får infiltrera tätskiktet.

Enligt Naturvårdsverkets uppfattning framgår det av bolagets utredning att lakvattnet från Deponi 16 innebär ytterligare läckage av föroreningar till recipienten. Naturvårdsverket anser därför att det är motiverat och rimligt att den reviderade partiella återställningsplanen även omfattar skyddsåtgärder som syftar till att uppsamla lakvatten från deponin. Enligt 33 § förordningen (2001:512) om deponering av avfall ska verksamhetsutövaren se till att det i minst 30 år eller den längre tid som tillsynsmyndigheten bestämmer vidtas de åtgärder för underhåll, övervakning och kontroll som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Det anges i den partiella planen att stora delar av området utgörs av hårdgjorda ytor och att andra delar är täckta av gräs eller ballast. Nederbörd på icke hårdgjorda ytor och vatten som eventuellt avrinner från hårdgjorda ytor kommer att infiltrera förorenade massor och eventuellt avfall på lagringsplatser och öka spridning av förorening till recipienten. Eftersom dagvattnet på så sätt kan bidra till en ökad spridning av föroreningar önskar Naturvårdsverket ett klagörande angående hur dagvatten hanteras på verksamhetsområdet.

3.3.3. *Föroreningsspridning, spridningsskydd och täckningsåtgärder*

Naturvårdsverket anser att det är klarlagt att de stora volymerna förorenade utfyllnadsmassor som ligger i havsvatten sprider stora mängder föroreningar till omgivningen. Likaså bidrar de lagringsplatser som har bristfälliga skyddsåtgärder till spridning av föroreningar. De förorenade utfyllnads-

massornas lokalisering är gynnsamt för urtvättning av både lösta och partikelbundna föroreningar med infiltration via nederbörd och via direktkontakt med fluktuerande havsvattennivå. Framtida ökad nederbörd till följd av klimatförändringar samt förändringar i havsnivå innebär ytterligare risk för ökad utlakning. Bottnarna runt halvön utgörs främst av transport- och erosionsbottnar men ändå påträffas extremt höga föroreningshalter i sedimentet. Dessa föroreningar kan kopplas till Rönnskärsverkens verksamhet.

Den uppskattningsvis omfattande spridningen av föroreningar som sker från området (se aktbilaga 540 s.34 och framåt, i rapport Utsläppsmodellering för Rönnskärsverken i Bilaga 1, Bilaga G) ger en klar indikation på att det nuvarande erosionsskyddet (strandskoning och hamnkonstruktioner), de täckningsåtgärder och täta konstruktioner som eventuellt finns av avfall och förorenande fyllnadsmassor, åtgärder av spridningsvägar som gamla ledningar, ledningsgravar, markkonstruktioner, utsläppspunkter m.m. är fullständigt otillräckliga. Naturvårdsverket saknar åtgärder som reducerar belastningen på omgivningen från Rönnskärshalvön inklusive de sedimentområden som förorenats av verksamheten och som nu utgör sekundära föroreningskällor.

Naturvårdsverket anser att täckningsåtgärder omgående bör vidtas avseende samtliga utfyllnadsområden som inte är bebyggda eller hårdgjorda på Rönnskärshalvön för att förhindra den pågående spridningen av föroreningar och att detta redan bör ingå i den partiella återställningen. Med tanke på vad som idag är känt om utfyllnadsmassornas föroreningsinnehåll visar bolagets förslag att inför slutlig avveckling av verksamheten utreda erosionsskyddets beständighet på en låg ambitionsnivå dels pga. att förslaget enbart omfattar utredningen av erosionsskyddet och dels att det läggs omotiverat långt fram i tiden. På grund av de stora volymerna förorenade fyllnadsmassor är Rönnskärshalvön närmast att betrakta som deponier. Utfyllnadsmassorna ligger dock i vatten med långt ifrån tillräckliga skydd för att förhindra en konstant utlakning av bl.a. metaller. Täckningsåtgärder i strandzonerna som komplement till erosionsskydd behöver därför finnas.

Bolagets verksamhet är en huvudsaklig källa till uppmätta metallhalter i sediment och vatten runt Rönnskärshalvön. Av utredningarna framgår att vattenförekomsterna som påverkas av bolagets verksamhet inte har god ekologisk eller kemisk status. För att miljö kvalitetsnormerna god ekologisk och kemisk status ska kunna följas senast år 2027 behöver bolaget vidta åtgärder som leder till en faktisk minskning av föroreningar genom utlakning från utfyllnadsmassor. Detta är också med tanke på pågående tillståndsprövning av utfyllnad i halvöns södra del (se nedan om mål nr M 11690-18). Med hänsyn till föroreningssituationen är det motiverat och rimligt att åtgärder avseende spridningsskydd vidtas redan under den pågående driften. Naturvårdsverket anser därför att den partiella återställningsplanen bör omfatta ett skydd mot utläckage av föroreningar från samtliga utfyllnadsområden och lagringsplatserna samt från industriområdet i form av täckningsåtgärder och uppsamling av förorenat vatten och rening. Avveckling av ledningar som inte längre används bör ske så att dessa inte längre kan fungera som ytterligare spridningsvägar till recipienten.

Som framgår av bolagets redovisning visar utfyllnadsmassorna sådana totalhalter av vissa ämnen som motsvarar mottagningskriterier för farligt avfall vid deponering. Det är därför motiverat och rimligt att skyddsåtgärder som motsvarar de skyddsåtgärder som skulle krävas vid deponering av farligt avfall vidtas för utfyllnadsområdena. Den stora mängden massor och dess heterogenitet innebär osäkerheter angående omfattningen av utlakningen och spridning varför försiktighetsprincipen särskilt behöver beaktas. Hur spridningshämmande åtgärder bäst kan utformas i aktuellt fall bör stämmas av med tillsynsmyndigheten.

Det bör tilläggas att det vid Mark- och miljööverdomstolen nu pågår en prövning som avser tillstånd till utfyllnad i vattenområde vid Rönnskär, dvs. anläggande av ny markyta och en vall bestående av bl.a. ca 460 000 ton järnsand, i mål nr M 11690-18. Naturvårdsverket anser att det inte kan uteslutas att om verksamheten ges tillstånd kan föroreningsituationen komma att påverkas av verksamheten i form av ett nytt tillkommande punktutsläpp. Eftersom prövningen pågår är det svårt att förutse hur verksamhetens påverkan kommer att återspeglas i den partiella återställningsplanen och sedan i den slutliga återställningsplanen. Naturvårdsverket önskar därför ett klargörande avseende i vilken omfattning utfyllnadsprojektet kommer att påverka den övergripande föroreningsituationen och återställningsplanerna.

3.3.4. *Sediment*

Bolaget föreslår att ytterligare utredningar av det kraftigt förorenade sedimentområdet 17GA26 ska ligga inom ramen för den partiella återställningsplanen. Av bolagets utredning framgår att halterna av ett flertal metaller och organiska ämnen i sediment runt halvön är mycket höga och vid flertalet provpunkter uppgår till extrema nivåer (aktbilaga 540 Bilaga C). Naturvårdsverket är av den uppfattning att det sker en konstant spridning av främst metaller från bl.a. utfyllnadsmassorna. Det har vidare uppmätts höga halter av föroreningar i sediment. Bolaget har uppgett att föroreningshalterna i vattnet generellt är högst på ytan och dragit slutsatsen att det finns andra föroreningskällor av större betydelse för föroreningshalten i ytvattnet än sedimenten. Naturvårdsverket är tveksam till denna tolkning. Verket anser därför att det finns ett behov av att ytterligare utreda sedimentföroreningar i Skelleftebukten såsom i den västra delen av Kallholmsfjärden och i området för punkt 17GA26. Denna utredning ska ligga inom ramen för den partiella återställningsplanen.

Naturvårdsverket anser att de ytterligare utredningar som föreslås för sediment i den partiella återställningsplanen dock bör läggas i en separat partiell återställningsplan så att åtgärder av landområdet under pågående drift inte fördröjs ytterligare med fortsatt spridning av föroreningar till vattenområdet som följd.

När det gäller sedimentområdena får man också skilja på vilka utredningar bolaget behöver utföra för att komma fram till lämplig efterbehandlingsåtgärd och vilka utredningar bolaget behöver utföra för att i nästa steg bedöma hur mycket övriga eventuellt solidariskt ansvariga enligt 10 kap. miljöbalken ska

bekosta. Den senare delen ligger utanför denna prövning (se 21 kap. 1§ 7 miljöbalken).

3.4. Den slutliga återställningsplanen

Den slutliga återställningsplanen ska innehålla de efterbehandlingsåtgärder som behövs när bolaget avvecklat verksamheten. I enlighet med den slutliga återställningsplanen föreslås rivning och efterbehandling av markområdet som eventuella efterbehandlingsåtgärder. Beträffande sediment anges att kompletterande undersökningar utförs med syfte att fastställa åtgärdsbehov utifrån då rådande föroreningsituation, förväntad framtida föroreningsituation och skyddsvärde innan det kan avgöras om efterbehandlingsåtgärder är nödvändiga.

I den slutliga återställningsplanen görs många efterbehandlingsåtgärder avhängigt av vilka verksamheter som sedan kan komma att vara aktuella på platsen. Bland förutsättningar för slutlig återställningsplan i rapporten *Konceptuell slutlig återställningsplan* anges att återställningen av området beror av planerad framtida markanvändning och fastställda övergripande åtgärds mål. Naturvårdsverket är tveksam till denna formulering. Enligt verkets tolkning innebär formuleringen en otydlighet avseende hur långt bolagets ansvar för efterbehandling av området sträcker sig. Verket anser dessutom att det är de genomförda efterbehandlingsåtgärderna som kommer att vara avgörande för vilken verksamhet eller markanvändning som överhuvudtaget kommer att kunna tillåtas på platsen och inte tvärtom.

Naturvårdsverket anser att tätskikt och andra åtgärder som behövs för att förhindra spridning behöver vidtas omgående. Framtida verksamheter bör kunna anpassa sin verksamhet så att tätskikt och andra skyddsåtgärder inte skadas eller påverkas negativt. Naturvårdsverket anser att Rönnskärshalvön med hänsyn till riskerna för människors hälsa och miljön på grund av den allvarliga föroreningsituationen runt och på halvön, är ett tydligt exempel på när miljöriskområde enligt 10 kap. 15 § miljöbalken kan vara aktuellt, såsom ett område där restriktioner för framtida markgrepp och underhåll av skyddsåtgärder behöver finnas när bolaget vidtagit de åtgärder som krävs för att området inte ska orsaka negativa miljökonsekvenser i omgivningen eller människor som vistas på platsen. Förutsättningarna för att förklara området för miljöriskområde får dock utredas utanför aktuell prövning.

4. Sammanfattning

Den allvarliga föroreningsituationen i vatten och på land i närheten av Rönnskärsviken går att utläsa av bolagets U11-prövotidsredovisning. Naturvårdsverket anser dock att de förslag för ytterligare utredningar och åtgärder inom ramen för den partiella och den slutliga återställningsplanen inte motsvarar den bild av allvarlig föroreningsituation som framgår av prövotidsredovisningen. Ett av skälen är, enligt Naturvårdsverkets mening, att de övergripande miljö- och nyttjandemålen inte är satta med en sådan ambition som den övergripande föroreningsituationen i samtliga medier kräver. Att skyddspumpningen utökas för att omfatta ytterligare områden enligt Naturvårdsverkets förslag är motiverat och rimligt utifrån halterna av

föroreningar som har uppmätts inom dessa områden. Naturvårdsverket anser vidare att sedimentföroreningarna i Skelleftebukten också behöver utredas och åtgärdas, varför utredningsvillkoret U18 bör utformas i enlighet med verkets förslag.

Det är brist på förslag på åtgärder vad avser de stora volymer förorenade utfyllnadsmassor som ligger i havsvatten och sprider stora mängder föroreningar till omgivningen samt sedimenten runt halvön. Utlakningen från fyllnadsmassorna innebär en risk att miljö kvalitetsnormen god kemisk och ekologisk statusen av vattnet inte uppnås senast år 2027 i Skelleftebukten. Utlakningen kan dessutom komma att intensifieras till följd av landhöjning, ökad nederbörd och havsnivåförändringar. Naturvårdsverket anser därför att den partiella återställningsplanen även bör innehålla efterbehandlingsåtgärder av verksamhetsområdet och skyddsåtgärder i form av bl.a. uppsamling och rening av lakvatten, avveckling av ledningar som inte används samt täckningsåtgärder som även på lång sikt förhindrar infiltration och utläckage av föroreningar till recipient från samtliga utfyllnadsområden.

I den slutliga återställningsplanen görs många efterbehandlingsåtgärder avhängigt av vilka verksamheter som sedan kan komma att vara aktuella på platsen. Naturvårdsverket anser att ett sådant förhållningssätt innebär en otydlighet avseende hur långt bolagets efterbehandlingsansvar sträcker sig.

Slutligen önskar Naturvårdsverket klargöranden avseende följande frågor.

1. Naturvårdsverket önskar bolagets syn om hur om de övergripande miljö- och nyttjandemålen säkerställer att områden efterbehandlas i sådan omfattning att de inte kommer att innebära fortsatt risk för människors hälsa att vistas i området eller bedriva verksamhet där samt att föroreningar inte sprids till omgivningen.
2. Naturvårdsverket önskar ett klargörande angående hur dagvatten hanteras på verksamhetsområdet.
3. Naturvårdsverket önskar ett klargörande avseende i vilken omfattning utfyllnadsprojektet, som är under prövning i mål nr M 11690-18, kommer att påverka den övergripande föroreningssituationen och återställningsplanerna.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschef Frida Rudsander.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit tekniska handläggare Jeanette Häggrot och Jonny Riise samt miljöjuristen Julia Jourak, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför nammunderskrifter.

Kopia till:
Havs och vattenmyndigheten
Länsstyrelsen Västerbotten